

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 204/2019-17

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 21. mája 2019 v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a zo sudcov Miroslava Duriša a Mojmíra Mamojku (sudca spravodajca) predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátskou kanceláriou IKRÉNYI & REHÁK, s. r. o., Šoltésovej 2, Bratislava, konajúcou prostredníctvom prokuristu a advokáta JUDr. Viktora Ewerlinga, PhD., vo veci namietaného porušenia jej základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a 4 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 5 Co 499/2012 z 29. novembra 2016 a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6 Cdo 106/2017 z 29. novembra 2018 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 14. marca 2019 elektronicky doručená ústavná sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie svojich

základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a 4 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 5 Co 499/2012 z 29. novembra 2016 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“) a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 6 Cdo 106/2017 z 29. novembra 2018 (ďalej len „rozsudok najvyššieho súdu“).

2. Sťažovateľka uviedla, že ona a jej zosnulý manžel „*prinajmenšom od roku 1951 nepretržite a nerušene užívali nehnuteľnosti v [REDAKOVANÉ], ktoré zahŕňali dom s príľahlým pozemkom a k nemu prislúchajúcou predzáhradkou na druhej strane prístupovej cesty (vtedy [REDAKOVANÉ] Táto predzáhradka historicky vždy prislúchala k nehnuteľnostiam, ktoré boli sťažovateľke a jej manželovi pridelené v povojnovom období.*

Predzáhradku sťažovateľka a zosnulý manžel užívali dlhodobo ako vlastníci a úplne nerušene bez toho, aby tento stav ktokoľvek spochybnil.

Povojnové pridelenie bolo následne aj formalizované, v prípade sťažovateľky a jej zosnulého manžela postupne štyrmi prídellovými listinami...

Počas celého obdobia od nastáhovania až do úmrtia manžela sťažovateľky v roku 2005, kedy sťažovateľka v rámci dedičského konania po zosnulom manželovi zistila, že predmetná predzáhradka bola v roku 1996 zapísaná v katastri v prospech susedov (v následnom súdnom konaní žalovaných), užívali predzáhradku nerušene a v dobrej viere.

Nikdy od roku 1951 až do roku 2005 práva sťažovateľky ani jej manžela k predzáhradke nikto nijak nespochybnil. Sťažovateľka a jej manžel tak predmetnú predzáhradku užívali, riadne obhospodarovali a starali sa o ňu nerušene po dobu 54 rokov v úprimnom, hlbokom a ničím nespochybnenom presvedčení, že im patrí.“

3. Sťažovateľka ďalej uviedla, že až na základe neskoršieho dedičského konania a súdneho konania vedeného so žalovanými susedmi (potomkami pôvodných susedov, ktorí si na predzáhradku nikdy nijako nenárokovali) zistila, že prídellovým listinám vydaným v prospech sťažovateľky a jej manžela z roku 1969 mala predchádzať prídellová listina

v prospech predchodcov žalovaných. V dôsledku uvedeného a na základe zásady *nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet* malo byť neskoršie pridelenie sporných pozemkov sťažovateľke a jej manželovi neúčinné, o čom však oni nemali a nemohli mať vedomosť. Sťažovateľka preto v konaní namietala, že ak s manželom predzáhradku účinne nenadobudli prídelovou listinou, nadobudli ju potom vydržaním, pričom vydržacia doba začala plynúť najneskôr 21. septembra 1969 a plynula nerušene najmenej 36 rokov bez akéhokoľvek spochybnenia.

4. Okresný súd Pezinok (ďalej len „okresný súd“) určovací žalobu sťažovateľky, ktorou sa domáhala ochrany svojho vlastníckeho práva, zamietol napriek tomu, že z historických listín okrem iného vyplynulo, že už k 1. januáru 1964 boli sťažovateľka s manželom evidovaní v prehľade úhrnných údajov evidenčných listov Ústrednej správy geodézie a kartografie Bratislava-vidiek pre obec Limbach ako vlastníci a užívatelia tohto pozemku s výmerou 252 m². Tento rozsudok následne potvrdil svojim rozhodnutím krajský súd.

5. Proti rozsudku krajského súdu podala sťažovateľka dovolanie, v ktorom namietala najmä (i) neaplikovanie zákonnej vyvrátiteľnej domnienky oprávnenosti držby v zmysle § 130 Občianskeho zákonníka, ako aj príslušnej judikatúry; (ii) nezákonné rozvrhnutie dôkazného bremena, keďže rozsudok krajského súdu vychádzal z toho, že sťažovateľka ako žalobkyňa znáša dôkazné bremeno dobromyseľnosti (hoci súdna prax vyžaduje, že ten, kto dobromyseľnosť popiera, má dôkazné bremeno nedobromyseľnosti; (iii) že dobromyseľnosť nemôže byť spochybnená odkazom na listiny (prídel predchodcom žalovaných), o ktorých sťažovateľka a jej manžel nemali vedomosť a desaťročia ich nijako nenamietali; (iv) že pri posudzovaní otázky dobromyseľnosti držiteľa je vo všeobecnosti možné a potrebné prihliadať aj na aktivitu alebo, naopak, pasivitu vlastníkov veci, a to či vzniesli počas celej doby držby nároky alebo požiadavky voči držiteľovi, ak tak spraviť mohli (čo nespravili); (v) že skoršia prídelová listina než prídelová listina, od ktorej domnelý vlastník a držiteľ odvodzuje svoju dobromyseľnosť, neobsahovala posudzovanú nehnuteľnosť, nemôže vylúčiť dobromyseľnosť takéhoto držiteľa; (vi) pretrhnutie dobromyseľnosti musí byť založené na jednoznačnom závere; (vii) že aj viaceré orgány

a tretie osoby so sťažovateľkou a jej manželom konali ako s riadnym a nesporným vlastníkom; (viii) že pri posudzovaní „*dobromyseľnosti držiteľa je potrebné prihliadnuť aj na historický kontext rozhodných skutočností, ako napr. nižšiu mieru publicity, formalizmu a všeobecného povedomia v jednotlivých historických obdobiach, nakoľko tieto definujú objektívne hľadisko dobromyseľnosti z hľadiska toho, či vnútorný psychický stav držiteľa mohol byť vyvolaný okolnosťami objektívne nasvedčujúcimi oprávnenosti držby. Medzi tieto kritériá patrí neexistencia povinných či záväzných zápisov do evidencie nehnuteľností, odlišný spoločenský prístup k vlastníctvu počas povojnového obdobia či obdobia socializmu, absentujúca resp. prinajmenšom podstatne nižšia miera publicity vo vlastníckych vzťahoch, ako aj nižšia úroveň právneho povedomia v porovnaní so súčasným stavom a podobne.*“.

6. Najvyšší súd dovolanie sťažovateľky zamietol rozsudkom sp. zn. 6 Cdo 106/2017 z 29. novembra 2018, v odôvodnení ktorého sa v zásade obmedzil na konštatovanie, že sťažovateľka a jej manžel neboli dobromyseľní, keďže existencia dvoch prídelových listín s rôznym obsahom musela vyvolať dôvodnú pochybnosť v tom, že im (neskoršou) prídelovou listinou pridelená nehnuteľnosť patrí. Súčasne najvyšší súd vyvodil, že má ísť o také vyvrátenie dobromyseľnosti, že nie je daná pochybnosť a vylučuje sa tým vyvrátiteľná právna domnienka oprávnenosti držby, na základe čoho bolo krajským súdom opačne nastavené dôkazné bremeno rozložené správne. Najvyšší súd sa podľa sťažovateľky podrobnejšie nevysporiadal ani s judikatúrou, ani s podstatnou argumentáciou sťažovateľky a navyše jeho rozhodnutie je aj vnútorne priamo rozporné, poznačené arbitrárnosťou, čím došlo k porušeniu práv označených sťažovateľkou.

7. Sťažovateľka predovšetkým poukázala na absolútne si protirečiacie tvrdenia najvyššieho súdu, ktorý v bode 22 odôvodnenia rozhodnutia, parafrázujúc konštantnú judikatúru, uvádza, že dobrá viera musí byť podložená konkrétnymi okolnosťami zakladajúcimi presvedčenie, že držiteľ má vlastnícky titul, a tým môže byť práve ospravedliteľný právny omyl, a následne v bode 23 uvádza:

„Až v prídelovej listine vydanvej 21.09.1969 je uvedený v predmete prídelu okrem nehnuteľností identických s predchádzajúcimi listinami, sporný pozemok. V tejto listine sa však neuvádzajú žiadne dôvody, ktoré by vysvetľovali zmenu v predmete prídelu oproti

pôvodnej prídelovej listine, resp. prídelovej listine vydanaj 19.09.1969, t.j. dva dni predtým a podpísanej tou istou pracovníčkou vo forme za vedúceho odboru. Z tejto prídelovej listiny nebolo teda zrejmé, že sa ňou opravuje pôvodná prídelová listina, resp. prídelová listina z 19.09.1969 tak, ako to žalobkyňa tvrdí v dovolaní. Žalobkyňa a jej manžel si museli byť preto vedomí toho, že sa im touto prídelovou listinou prideliuje niečo, čo nebolo predmetom pôvodnej prídelovej listiny a ani predmetom prídelovej listiny vydanaj dva dni pred touto listinou. Odvolací súd preto dospel k správne mu záveru, že pri zachovaní náležitej opatrnosti, ktorú možno po každom požadovať, žalobkyňa a jej manžel museli mať pochybnosť o tom, že im takto pridelená nehnuteľnosť právom patrí.“

8. Najvyšší súd tak podľa sťažovateľky výslovne potvrdil, že touto listinou sa sťažovateľke a jej manželovi prideloval dotknutý pozemok. Uvádza k tomu, že si museli byť vedomí, že sa im prideliuje niečo, čo sa im skoršou (dva dni predtým vydanou) listinou nepridelovalo. Ako však z tejto skutočnosti má vyplývať to, že len na základe toho mali mať pochybnosť, či im takto pridelený pozemok patrí, najvyšší súd nevysvetľuje. Takýto záver nie sú spôsobilé objasniť ani pravidlá logickej úvahy. To, že sa v neskoršej listine rozšíril okruh formálne prideloovaných pozemkov, nie je spôsobilé vyvolať pochybnosť v tom, že by takto pridelený pozemok mal byť pridelený neplatne, navyše v situácii, keď ide o pozemok v tom čase už približne 20 rokov nerušene užívaný sťažovateľkou a jej manželom.

9. Sťažovateľka zdôraznila, že je nesporné, že jej bola štátnym orgánom vydaná listina, ktorá jej a jej manželovi pozemok pridelila. Je nesporné, že ide o chronologicky poslednú listinu v rade viacerých listín a že táto listina nebola nikdy zrušená ani spochybnená týmto štátnym orgánom ani nikým iným, a preto neexistuje nič, na základe čoho mala mať sťažovateľka s manželom pochybnosť, že posledný finálny stav konštituovaný rozhodnutím štátneho orgánu nie je platným právnym stavom. Sťažovateľka a jej manžel nemali dôvod mať pochybnosť o autorite štátu, ktorý potvrdil v poslednej prídelovej listine stav, ktorý fakticky a nerušene platil 20 rokov predtým a 36 rokov potom.

10. Konajúce všeobecné súdy v danej veci nespochybnili poslednú prídelovú listinu ako skutočný nadobúdací titul sťažovateľky, ale dôvodom, pre ktorý podľa súdov nenadobudla sťažovateľka a jej manžel vlastnícke právo priamo na základe tejto prídelovej listiny, bolo len a výhradne to, že jej predchádzala prídelová listina vydaná na rovnaký pozemok predchodcom žalovaných a s tým spojená zásada *nemo plus iuris*. Ak by takáto listina predchodcov žalovaných absentovala, priamo prídelová listina by bola nepochybne platným a účinným nadobúdacím titulom sťažovateľky a jej manžela. Prípadnú dobromyseľnosť v tom, že sťažovateľke a jej manželovi nehnuteľnosť patrí na základe prídelovej listiny, by mohli potenciálne a vo všeobecnosti spochybniť len dve skutočnosti:

- ak by práve neskoršia (posledná) prídelová listina na rozdiel od skoršej neobsahovala sporný pozemok, t. j. ak by sporný pozemok dodatočne bol vypustený z predmetnej listiny, ak by im takáto listina bola preukázateľne doručená, alebo

- ak by predchodcovia žalovaných v rozhodnom čase (pred uplynutím vydržacej doby) preukázateľne sťažovateľom zdokladovali, že predmetný pozemok bol skôr pridelený im.

Ani o jeden z týchto prípadov v konaní nešlo. Predchodcovia žalovaných nikdy takúto skutočnosť netvrdili, pozemok neužívali ani sa jeho užívania na žiadnom takomto základe nedomáhali.

11. Vadou prídelovej listiny tak bolo podľa konajúcich všeobecných súdov výhradne skoršie pridelenie toho istého pozemku inou prídelovou listinou predchodcom žalovaných. V konaní sa podľa sťažovateľky nijako nepreukázalo, že by o tejto vade sťažovateľka alebo jej manžel vedeli. Žiadne iné konkrétne „vady“ titulu žiaden zo súdov konkrétne nekonštatoval a neboli dané. Dobromyseľnosť sťažovateľky a jej manžela založená na právnom omyle vyvolanom štátnym orgánom a dôverou v tento orgán a úradné rozhodnutie ním vydané tak nemohla byť vyvrátená.

12. Podmienky vylúčenia dobromyseľnosti vymedzené samotným najvyšším súdom v tomto konaní tak neboli naplnené a následné odôvodnenie s týmito podmienkami nekorešponduje. Rozsudok najvyššieho súdu je tak zjavne arbitrárny a ústavne neudržateľný, a tým súčasne zasahuje do základného práva sťažovateľky na majetok.

Sťažovateľka pre úplnosť uviedla, že „*pokiaľ ide o poznámku najvyššieho súdu, že posledná pridelová listina, od ktorej sťažovateľka odvodzuje dobromyseľnosť, neobsahuje odôvodnenie toho, prečo je okruh nehnuteľností širší než v skoršej resp. skorších pridelových listinách, táto skutočnosť nie je dôvodom ani pre nezákonnosť ani neplatnosť pridelovej listiny ani pre vznik pochybnosti adresáta o jej správnosti. Pridelové listiny boli vydávané na predtlačенých tlačivách ŠEVT, do ktorých sa písacím strojom len vpisovali údaje. Tieto listiny preto neobsahovali žiadne odôvodnenie či iné adresné popísanie skutočností ktoré predchádzali ich vydaniu. Preto absencia odôvodnenia prečo a ako došlo k zmene oproti listine vydanéj dva dni predtým tou istou vedúcou pracovníčkou (teda nie napr. omylom dvomi rôznymi odbormi) nemohla založiť pochybnosť o tom, že neskoršia listina je listinou v celom rozsahu platnou a záväznou.“. Týmto postupom sa podľa sťažovateľky najvyšší súd dopustil porušenia práva na súdnu ochranu a spravodlivý proces, pretože takýto záver je jednak arbitrárny (vytýkať účastníkovi nedostatok odôvodnenia na formulárovom rozhodnutí ŠEVT z roku 1969) a jednak nerealizovateľný, keďže kladie na sťažovateľku nesplniteľné a nereálne nároky.*

13. Sťažovateľka zastáva názor, že celkom zjavne je nesprávny a neudržateľný aj záver najvyššieho súdu prezentovaný v bodoch 12 až 14 rozsudku najvyššieho súdu, a to že v konaní nemali byť ani len pochybnosti o tom, či bola držba zo strany sťažovateľky a jej manžela oprávnená, a preto bolo rozvrhnutie dôkazného bremena krajským súdom správne. Sťažovateľka v konaní predložila príslušné rozhodnutie štátneho orgánu, ktoré nebolo nikdy zrušené ani spochybnené, a tiež preukázala, že s ňou ako s vlastníkom konala napríklad správa ciest, stavebný úrad či JRD. Taktiež preukázala, že ona a jej manžel boli evidovaní už k 1. januáru 1964 v prehľade úhrnných údajov evidenčných listov Ústrednej správy geodézie a kartografie Bratislava-vidiek pre obec Limbach pod por. [REDAKOVANÉ] ako vlastníci a užívatelia tejto záhrady s výmerou 252 m² s odkazom na popisné číslo evidenčného listu [REDAKOVANÉ]. Taktiež preukázala a osvojili si to aj súdy, že jej držba bola dlhodobá a nerušená. Sťažovateľka, resp. akýkoľvek žalobca tak splní týmto spôsobom svoju povinnosť tvrdenia aj dôkaznú povinnosť. Sťažovateľka tak nemá objektívne ako „viac“ svoju dobromyseľnosť preukázať.

Následne je na žalovanom, aby dobromyseľnosť sťažovateľky vyvrátil, teda má dôkaznú povinnosť vo vzťahu k preukázaniu, že držba bola neoprávnená a že sťažovateľka o skoršom pridelení pozemku žalovanej strane mala vedomosť. Nič také žalovaná strana netvrdila a ani nepreukázala. Pokiaľ všeobecné súdy napriek tomu vyžadovali väčšiu mieru dôkazného bremena na strane sťažovateľky, konali podľa jej názoru nielen v priamom rozpore s právnou domnienkou oprávnenosti držby v zmysle § 130 Občianskeho zákonníka, ale aj v rozpore s konštantnou judikatúrou, na ktorú sťažovateľka poukázala, no najvyšší súd sa s tým nevysporiadal. Opačný výklad a aplikácia práva v zjavnom rozpore so zákonom a konštantnou judikatúrou sú nezákonné a neudržateľné, porušujúce princíp rovnosti strán, právo na efektívnu súdnu ochranu a spravodlivý proces.

14. Podľa sťažovateľky je v tejto právnej veci daná potreba ústavnej korekcie rozhodnutia všeobecných súdov aj z „*hľadiska generálnej prevencie a ochrany ústavných práv, pretože je ústavne neprijateľné a neakceptovateľné, aby všeobecné súdy vylučovali dobromyseľnosť držiteľov na iných ako jednoznačných dôvodoch, osobitne v prípade, ak držiteľ dobrú vieru vo svoje vlastnícke právo odvodzuje od rozhodnutia štátneho orgánu a spája s ním 20 rokov predchádzajúcej a 36 rokov nasledujúcej držby a užívania pozemku bez toho, aby to ktokoľvek relevantne napadol, spochybnil a preukázal.*“.

15. V prípade sťažovateľky bolo porušené a neústavné fakticky odňaté právo k pozemku, ktorý sťažovateľka v dobrej viere a na základe dôvery v štát a jeho rozhodnutia užívala a zveľadľovala prakticky celý život. Intenzita zásahu do jej individuálnych základných práv je tak nielen nesmierna, ale aj absurdná, pretože je tento zásah založený len na existencii skoršieho (nie neskoršieho!) rozhodnutia vo forme pridelovej listiny s užším rozsahom pridelovaných pozemkov. Je ústavne neprijateľné, aby v situácii, keď posledné platné úradné rozhodnutie prideluje pozemok sťažovateľke, toto rozhodnutie nie je následne zrušené, zmenené či fakticky nahradené, pričom toto rozhodnutie ani užívanie pozemku nikto desaťročia nespochybnil, aby v takej situácii súd rozhodol, že k vydržaniu pozemku na základe dobrej viery napriek všetkému tomuto nemohlo dôjsť.

16. Sťažovateľka argumentovala, že v jej prípade vydržacia doba uplynula najmenej tri a pol krát dlhšie než vyžaduje zákon, počas ktorej nebolo jej vlastnícke právo nijako spochybnené. Následné odňatie vlastníckeho práva preto nie je možné pripustiť. Nároky, ktoré všeobecné súdy kládli na sťažovateľku v tejto veci, tak boli nielen rozporné so zákonom a judikatúrou, ale nezohľadňovali ani reálny stav a danosti príslušnej doby (socializmus), v ktorej nebolo možné spochybňovať rozhodnutia štátnych orgánov. Sťažovateľka a jej manžel preukázateľne nemali v rozhodnom období ani dôvod, ani možnosť spochybňovať, ani napádať či vykonávať iné kroky v rámci bežnej obozretnosti.

17. Sťažovateľka vzhľadom na to, že k § 124 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) absentuje vecná dôvodová správa, ako aj rozhodovacia prax ústavného súdu a tiež s ohľadom na to, že toto ustanovenie by mohlo implikovať to, že v prípade neúspešného dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku sa má prostredníctvom ústavnej sťažnosti napádať aj mimoriadnym opravným prostriedkom napadnuté rozhodnutie súdu nižšej inštancie, podáva sťažovateľka túto sťažnosť subsidiárne a z dôvodu opatrnosti aj proti rozsudku krajskému súdu. Sťažovateľka je toho názoru, že citované ustanovenie sa má vzťahovať na prípady, keď podaný mimoriadny opravný prostriedok bol neprípustný, a nie prípustný, no zamietnutý. Sťažovateľka je toho názoru, že v tejto a v obdobných veciach by mala ústavná sťažnosť smerovať proti orgánu, ktorý rozhodoval v poslednej inštancii.

18. Vo vzťahu k rozsudku krajského súdu sťažovateľka uviedla, že tento porušuje právo sťažovateľky na majetok, ako aj právo na spravodlivé súdne konanie obdobne ako rozsudok najvyššieho súdu, keďže je založený na obdobných premisách, na rozpore s judikatúrou a arbitrárnom odôvodnení. Argumentačne preto sťažovateľka odkazuje na primerané použitie dôvodov ústavnej sťažnosti vo vzťahu k napadnutému rozhodnutiu najvyššieho súdu, tak ako sú špecifikované.

19. Sťažovateľka požiadala ústavný súd, aby prednostne posúdil, či na základe novej právnej úpravy je daná aj legitímácia krajského súdu. Ak ústavný súd dospeje k opačnému záveru, žiada, aby ďalej konal len vo vzťahu k rozsudku najvyššieho súdu.

20. Na základe už uvedeného sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo sťažovateľky vlastniť majetok podľa článku 20 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky a podľa článku 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a právo na súdnu ochranu podľa článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivý proces podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 29. novembra 2018, sp. zn. 6Cdo 106/2017 porušené bolo.

2. Zrušuje sa rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 29. novembra 2018, sp. zn. 6Cdo 106/2017, a vec sa vracia Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky, aby v nej znovu konal a rozhodol.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný nahradiť sťažovateľke trovy právneho zastúpenia k rukám právneho zástupcu do 30 dní od právoplatnosti tohto nálezu.“

alternatívne

„1. Základné právo sťažovateľky vlastniť majetok podľa článku 20 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky a podľa článku 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a právo na súdnu ochranu podľa článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivý proces podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 29. novembra 2018, sp. zn. 6Cdo 106/2017 a rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp.zn. 5Co 499/2012 z 29. novembra 2016 porušené bolo.

2. Zrušuje sa rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 29. novembra 2018, sp. zn. 6Cdo 106/2017 a rozsudok Krajského súdu v Bratislave sp.zn. 5Co 499/2012 z 29. novembra 2016 a vec sa vracia Krajskému súdu v Bratislave, aby v nej znovu konal a rozhodol.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky a Krajský súd v Bratislave sú povinní nahradiť sťažovateľke trovy právneho zastúpenia k rukám právneho zástupcu do 30 dní od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

21. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

22. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

23. Podľa § 42 ods. 2 písm. f) zákona o ústavnom súde návrhom na začatie konania je sťažnosť fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ústavy.

24. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd každý návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

25. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,

g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Majetok nadobudnutý v rozpore s právnym poriadkom ochranu nepožíva.

Podľa čl. 20 ods. 4 ústavy vyvlastnenie alebo nútené obmedzenie vlastníckeho práva je možné iba v nevyhnutnej miere a vo verejnom záujme, a to na základe zákona a za primeranú náhradu.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom...

Podľa čl. 1 dodatkového protokolu každá fyzická alebo právnická osoba má právo pokojne užívať svoj majetok. Nikoho nemožno zbaviť jeho majetku s výnimkou verejného záujmu a za podmienok, ktoré ustanovuje zákon a všeobecné zásady medzinárodného práva.

III.

26. Z obsahu sťažnosti, ako aj navrhovaného petitu vyplýva, že sťažovateľka sa domáha vyslovenia porušenia označených práv rozsudkom najvyššieho súdu, ktorým bolo zamietnuté jej dovolanie proti rozsudku krajského súdu, ktorým bola žaloba sťažovateľky o určenie vlastníckeho práva zamietnutá, alternatívne sa domáha vyslovenia porušenia týchto práv aj rozsudkom krajského súdu, poukazujúc na § 124 poslednú vetu zákona o ústavnom súde. Sťažovateľka namieta predovšetkým nedostatočné odôvodnenie týchto rozhodnutí, nesprávnu aplikáciu vyvrátiteľnej právnej domnienky zakotvenej v § 130 ods. 1 Občianskeho zákonníka, nesprávne rozloženie dôkazného bremena v konaní pred súdmi prvej a druhej inštancie, odklon od konštantnej judikatúry bez uvedenia dôvodov.

Sťažovateľka zdôraznila, že jej bolo odňaté vlastnícke právo k pozemku, ktorý v dobrej viere odvodzovanej od rozhodnutia štátneho orgánu užívala nerušene najmenej 36 rokov bez akéhokoľvek spochybnenia.

K namietanému porušeniu označených práv rozsudkom krajského súdu

27. Sťažovateľka alternatívne namietala porušenie svojich práv aj rozsudkom krajského súdu, poukazujúc na § 124 poslednú vetu zákona o ústavnom súde, podľa ktorého ak bol vo veci podaný mimoriadny opravný prostriedok, lehota na podanie ústavnej sťažnosti vo vzťahu k rozhodnutiu, ktoré bolo mimoriadnym opravným prostriedkom napadnuté, začína plynúť od doručenia rozhodnutia o mimoriadnom opravnom prostriedku.

28. Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne, t. j. na princípe subsidiarity.

29. Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd pri uplatňovaní svojej právomoci vychádza zo zásady, že ústava ukladá všeobecným súdom chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a uplatní sa až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany svojich základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným (všeobecným) súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07).

30. Ústavný súd konštatuje, že postup krajského súdu a jeho rozsudok boli meritórne preskúmané na základe dostupného mimoriadneho opravného prostriedku (prípustného dovolania), ktorý sťažovateľka aj využila, a preto ústavný súd podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde sťažnosť v tejto časti odmietol pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie a rozhodnutie.

31. Pokiaľ sťažovateľka poukazovala na § 124 poslednú vetu zákona o ústavnom súde, ústavný súd konštatuje, že uvedené ustanovenie o zachovaní lehoty na podanie sťažnosti vo vzťahu k rozhodnutiu, ktoré bolo preskúmané mimoriadnym opravným prostriedkom sa vzťahuje na procesnú situáciu, keď nedošlo k meritórnemu preskúmaniu rozhodnutia napadnutého mimoriadnym opravným prostriedkom, ale o tomto bolo rozhodnuté iba procesne. Uvedeným spôsobom sa do zákona o ústavnom súde premietlo rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva z 12. 11. 2002 vo veci Zvolský a Zvolská v. Česká republika, sťažnosť č. 46129/99, najmä jeho body 51, 53 a 54)

K namietanému porušeniu označených práv rozsudkom najvyššieho súdu

32. O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

33. Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného

predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natolko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

34. Z námietok uvedených v sťažnosti je zrejmé, že sťažovateľka sa zo strany ústavného súdu domáha prehodnotenia záverov všeobecných súdov spôsobom, ktorý by mal nasvedčovať opodstatnenosti jej právneho názoru, t. j. neodôvodnenosti odňatia jej vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, ktoré v dobrej viere dlhodobo užívala. Tým dáva ústavný súd do pozície ďalšej inštancie, ktorá mu, ako je už uvedené, neprináleží.

35. Podľa názoru ústavného súdu veľmi konkrétna argumentácia najvyššieho súdu dostatočným a presvedčivým spôsobom odôvodňuje, v čom neboli naplnené zákonom požadované dôvody na priznanie vlastníckeho práva k sporným nehnuteľnostiam v prospech sťažovateľky. Najvyšší súd vo vzťahu k najpodstatnejším námietkam sťažovateľky konštatoval, že dobrá viera oprávneného držiteľa musí byť daná so zreteľom na všetky okolnosti veci, najmä na titul, na základe ktorého malo držiteľovi vzniknúť vlastnícke právo. Subjektívny pocit držiteľa nemôže byť sám osebe podkladom pre vydržanie, ak nie je vyvolaný okolnosťami objektívne nasvedčujúcimi oprávnenosti držby. Podľa názoru ústavného súdu podstatnou je v danej právnej veci preukázaná existencia viacerých prídelových listín, pričom posledná prídelová listina z 21. septembra 1969, od ktorej sťažovateľka odvodzuje svoju dobromyseľnosť (v konaní predložená iba vo fotokópii bez odtlačku okrúhlej pečiatky, nenachádzajúca sa v štátnom archíve), vydaná dva dni po predchádzajúcej prídelovej listine bez akéhokoľvek relevantného odôvodnenia zahŕňala aj sporný pozemok, ktorý sa v žiadnom z predchádzajúcich prídelov ani výmerov nenachádzal. V konaní teda bolo preukázané, že sťažovateľka napriek užívaniu sporného pozemku po dlhý čas nebola dobromyseľná, keďže jej znalosť o obsahu predchádzajúcich prídelových listín bola spôsobilá vyvolať pochybnosti sťažovateľky ako držiteľky, že jej vec skutočne patrí. Uvedené vylučuje nadobudnutie vlastníckeho práva sťažovateľky vydržaním, ktoré prichádza do úvahy iba pri oprávnenej držbe. To, že sa žalovaní nedomáhali svojich vlastníckych práv, nemožno podľa názoru ústavného súdu posúdiť ako skutočnosť potvrdzujúcu dobromyseľnosť sťažovateľky o jej oprávnenej držbe, keďže

vlastníkovi povinnosť domáhať sa svojho vlastníckeho práva zo žiadneho právneho predpisu nevyplýva.

36. Na tomto základe ústavný súd dospel k záveru, že právny názor, na ktorom je založený namietaný rozsudok najvyššieho súdu, nie je arbitrárny, je z ústavného hľadiska akceptovateľný a v okolnostiach danej veci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy ani práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Skutočnosť, že sťažovateľka sa nestotožňuje s právnym názorom najvyššieho súdu, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti uvedeného rozhodnutia, preto ústavný súd ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol pre zjavnú neopodstatnenosť.

37. Namietané porušenie základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ústavy, resp. práva na ochranu majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu videla sťažovateľka v záveroch napadnutého rozsudku najvyššieho súdu. Keďže ústavný súd nezistil porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, nemohlo dôjsť ani k porušeniu ňou označeného práva vlastníť majetok garantovaného čl. 20 ods. 1 ústavy, resp. čl. 1 dodatkového protokolu.

38. Berúc do úvahy uvedené skutočnosti, ústavný súd rozhodol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde tak, ako to vyplýva z výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. mája 2019